

ממ: ר"ן

הנודר מן המבושל

פרק ששי נדרים

רש"י

מסורת הב"ח

(א) [כילה טו. ע"ש]. (ב) [תמיד טו. א]. (ג) [ל'טו]. (ד) [ל'טו]. (ה) [ל'טו]. (ו) [ל'טו]. (ז) [ל'טו]. (ח) [ל'טו]. (ט) [ל'טו].

תורה אור השלם

1. מי שהחכם וכו' יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו וכו' פניו יקראת ח"א קהלת ח"א

מוסף רש"י

על קצירי ועל מריעי. קצירי, חוליס, מריעי, רבנן (ברכות כב.) מ"ח שכן משפטי סח (ז"ח טו.) כמאן כ"ר יוסי, דלמך אדם ליתן עבלי יוס, ויחבל עידויו איתו לטות ולא יקטיריה מיסא, דלי כרבנן דלמרי אין ליתן אלא כהלך השנה, הרי כבר נקטפיה עבלי (שם). מריעי, שום דבר יקטון 1. אי כמלוי רבותי אי כמגדלי חזירין, שכן מרובה בלא טות ושמיטת מלוק, לך פניס לטותים (ברכות ה.)

פירוש הרא"ש

כמאן מצליגין אביי ויאקצירי ב"י יוסי, דלמך אין אדם נדון כ"ר יוסי, ד"ר רבנן, מרוב נרספתא מלש: סתני ר"א כבבליא, דליתיה אפי' עבד מקרי מנבלי: נכרי הווע, נקי הדעת כמו המוקף חלני: בחסימי, קמה של קליות: באצבועתא כסי, הולול כאלעזר אחר הוא טוב וכל שכן כתיב אצבועתא או בשלם: "יטיב ריבא עד פ"ה"ה לך שמה: כל מדיעם לא תפארום, כל מחלל שאלת אס אתה יושב לפני רבך ויש לך רוח מתוך פיה חללעט ולא תפלטו איתו לפני רבך: "בר מקרא דייסא שדומין לפתילה של אבא, היטול רוק אחר שאלס: באבילי רוק, הנדנך כהולל אצל אלעזר הו מקנה מן הרוק: סאבילי צואתה, שכן מסור לנש: בלוספין, מין חלס: בורה ורו, בעל הורלה כמתוך ימתר: חובני צרע, מלכא הולס: שקיל גולפא, אבאפיה, מית ליכס עליה צבית המדרס: נקטת עפרא, לקחה למר: שעטני פקיה, שהיה משוג עליה כמעיל:

מלנין אקצירי, רופא חולי עמו ישראל: מריעי, על פליטת סופריהן: מסניסין, דקמי דעבד לא מיתחללא כריפתא: דלא כבבליא, דמלפתי פיתן כריפתא הויה עבד: נקדני, דייקניס כמלכא: [היבין מעלין], באזה דבר מעולה אכילת דייסא: דמיעי, יכול לאכלה בלחם של חמיס ודיסא דשערי יכול לאכלה בלחם של שעורים: או דילמא, דייסא של חמיס יפה לאכול בשל שעורים ושל שעורים בשל חמיס, ואית דגרסי נקדני מלשון כי קרן עור פניו (שמות לה) מלחיס חכמה ומאריה פניהם שגא'ס) חכמת אדם מאיר פניו: אכלה כחסימי, היה מלפת פיתו כחסימי, ומפסד לה כמסכת פסחים (דף לו:) קיימחא דלכישונוא קמה של קליות שעורים שלא הביאו שליס ומיבשין אותן כמתר וקלופין סן: מומני לך לאכול דייסא עד פרסא, דע שאותו מחלל אינו כועד לךך אלא עד הילוך פרסא, וכבר השור עד שלס פרסאות: ע"א ולא מומני לך לאכול דייסא עד פרסא לך אחר דייסא לאכול ופני לא ולאכול כשר שור לך עד שלס פרסאות: לא כל מידעם לא ספלטו קמי רבך, לא מרוק רוק כפני רבך כדלמך כנס' עירובין (דף טו.) הרק לפני רבו חייב מימה שגלמרי' וכל משגלי אהבו מות אצל אס אכלת דלעת דייסא וזודמן לך הרוק כפני פלוט כפני רבך חזוק אומו למוך שיש בו סכנת נפשות שהן קשין לגופו של אדם כפתילה של אבן: ואפילו לפני שבור מלכא פלוט, ואל תחבייש: עד מסי אסא מאכילני רוקך, שהיה נותן הכולל כפני ומנדיק בו הרוק שפיו ומחוצו כקערה: לאסך, עפרותית שגלפרינו: כלוספין, מלחיס שנתשללו יותר מדלי: כיון שאין יולאין מני מעיסו: כ"ש, דמעלו שנתמך עליהן שאין אנו כריסם לאכול מלכא אחר למחר: מורה ורוי, אתה תלמיד בעל הורלה ואתה שיכור, מפני שהיו פניו להובין כל שעה: הימנוסא בידא דהסיא איספא, אמונתי בידך שאיני שונה כל השנה יין אלא קידושא ואבדלתא: וחוגר אני דעמי, וקוסר אני דעמי פדמתי משום מימוש רלשי מפני ד' כוסות ששתיתי שאני חושש מן מפתח שדן עזרת: אי כמלוי כרבים כו', שהן מרווחין ביותר ופניהן להובין ויפין: סרוויסו, לגלל חזירין ולהלוות כרבות אסרי ליהודאי ודאי לאו מנייהו פני להובין: שקיל גולפא, היה נושא הקנקן לבית המדרס ליטב עליה: מלכא שמכבדס כו', דעכשו ישב עליה צבית המדרס: נקסא נקטת עפרא, איהי לשוקא הוה מיכסי ביה: ילכא לשוק וקמה ללמר (א) ועבדה גלימא: דהוטכי, ועשתה ממנו סרבל טוב: וכד נפקס, איהי לשוקא הוה מיכסי ביה: (ז) ורבי יהודה כד הוה מלני הוה גמי מכסי ביה: שעטני מעיל, שהיה לכן חביב כל כך שלא היה לכן אחר:

דלי

כמאן מצליגין על קצירי ועל מריעי [כמאן כ"ר יוסי] מדאמר קצירי ומריעי שמע מינה קצירי קצירי ממש מריעי רבנן: ומותר בעבדה: מותני דלא כבבליא (ד) דאמר ר' זורא בבליא טפשאיי דאכלי לחמא בלחמא א"ר חסדא (ה) דמזשאל להון להלין נקדני הוועל דרין דייסא היבין מעלי למיכילה דחויי בלחמא דחויי ודשערי בלחמא דשערי ר' דלמא דחויי ברשערי ודשערי בדחויי רבא אכליה כחסיסי רבה בר רב הונא אשכחי' לרב הונא דקאכיל דייסא באצבועתיה אמי' ליה אמאי קאכיל מר בדיה א"ל הכי אמר רב דייסא באצבועתא בסים וכל רבן בתרתין וכל רבן בתלת אמר ליה רב לחייא בריה וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה מומנים לך למיכל דייסא עד פרסא למיכל בישרא דתורא עד תלתא פרסין אמר ליה רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה וכל מידעם לא תפלוט קמיה רבך לבר מן קרא ודיסא שהן דומין לפתילתא של אבר ואפילו קמו שבור מלכא פלוט רבי יוסי ורבי יהודה חד אכיל דייסא באצבועתיה וחד אכיל בהוצא א"ל דאכיל בהוצא לדאכיל באצבועתיה עד מתי אתה מאכילני צואתך אמר ליה דאכיל באצבועתיה לדאכיל בהוצא עד מתי אתה מאכילני רוקך רבי יהודה ורבי שמעון אייתו לקמיהו (ז) בלוספין רבי יהודה אכל ר' שמעון לא אכל א"ל רבי יהודה מאי מעמא לא אכיל מר אמר ליה ר' שמעון אלו אין יוצאין מבני מעמי כל עיקר אמר ליה רבי יהודה כ"ש שנשמך עליהן למחר רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' טרפון אמר ליה רבי טרפון היום פניך צהובין אמר ליה אמש יצאו עבדיך לשדה והביאו לנו אמרה ההיא מטרונותא לרבי יהודה מורה ורוי אמר לה הימנותא בידא דההיא איתתא אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא והוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת אלא יחכמת אדם תאיר פניו אמר ל' ההוא צדוקי לרבי יהודה פניך דומין אי כמלוי רבית אי כמגדלי חזירין א"ל ביהודאי תרויהו אסירן אלא עשרים וארבעה בית הכסא אית לי מן ביתא עד בי מדרשא וכל שעה ושעה אני נכנס לכל אחד ואחד ר' יהודה כד אויל לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה רבי שמעון שקיל צנא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה דביתוהו דרבי יהודה נפקת נקטת עפרא עבדה גלימא דהוטכי כד נפקת לשוקא מיכסיא ביה וכד נפיק רבי יהודה לצלויה הוה מיכסי ומצלי וכד מיכסי ביה הוה מברך ברוך שעטני מעיל יזמנא חדא גזר רבן שמעון בן גמליאל תעניתא ר' יהודה לא אתא לבי תעניתא אמרין ליה לא אית ליה כסויא שדר ליה גלימא ולא קביל דלי

הנהגות הב"ח (א) גם אמר רב המדא לרבא דמסאלי: (ב) רש"י דרי כיון שאין דייס כ"ש דמעלו דייס: (ג) ר"ה נפקת וכו' ללמר הידי ואח"כ מ"ה ועבדה גלימא דהויה דייס: (ד) ר"ה וכד נפקת וכו' ר' יהודה דייס: תוספות כמאן מצליגין האדמא על החייבים בה יוסי, דלמך אדם נדון בכל יום דליתו למאן דלמך דמון כהלך השנה היו חללעט שאל: סתני ר"א כבבליא דאב"י דייסא בנרסא, וא"כ גם תכביל עבד אסור לדיסיה: איכא דרבא"א א"הי נקדני, פירוש מ' ימלא שישלם להו נקי הדעת כמו נקד עמי (פסחים ק"ה:) וכן לנקר אסור לדיסיה: איכא דמפרשין נקדני כמו נרספת (ג) הנקדני מופסס איתו פ"כ וכל המדקדך כדברי' נקדן נקדן: בחסימי, קמה של קליות וכן פ"י (פרק ט"ו שעה ד' ט"ו) ור"ה פירש קמה של עבדים ופירשוהו נרסא איתו דלמרי' היה לו לקחוהו קומחא דלכישונוא ועד אחר פ"ל ט"ו שעה ממנו ליה קדריה כחסימי ולי קומחא דלכישונוא אה אמר לעיל מניס סהולא פירקא דלמור: "א"י"ה, לומר אל יטען לרוק ירוק ואל יעט כפניו כבוד רבו: בלוספין, מין חלס: רעיס: כל שכן נרספת עליהם אסרי, שלא יעטלו מהר וכל מן שהחלל מתוך הכני מעיס הלך נפסד: חזירני צרעי, פירוש טוב וקוסר היה לדעו לפי שהיה כהולל על הין שעה נפסד: מלכא שאלס: מלכא שאלס: נקטת עפרא, לקחה למר: שעטני פקיה, שהיה משוג עליה כמעיל:

ילכא לשוק וקמה ללמר (א) ועבדה גלימא: דהוטכי, ועשתה ממנו סרבל טוב: וכד נפקס, איהי לשוקא הוה מיכסי ביה: (ז) ורבי יהודה כד הוה מלני הוה גמי מכסי ביה: שעטני מעיל, שהיה לכן חביב כל כך שלא היה לכן אחר: